

NEODVISNOST

Izhaja tedensko — Velja po pošti dostavljen: na mesec
Din 6.—, za tujino na mesec Din 10.— — Oglasi po tarifi

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava: Maribor, Ulica 10. oktobra — Telefon:
26-16 — Rač. pošne hran. 17.160 — Rokopisov ne vračamo

Slovensko ljudstvo zahteva ljudsko demokracijo

Današnja doba stoji v znaku borbe med demokracijo in fašizmom, dveh političnih oblik, kjer prva predstavlja uveljavljanje volje najširših ljudskih množic, druga pa, skrivajoč se za navidezni državno-nacionalni interes, demagoško in z grobo silo vlada nad večino v korist male skupine velekapitalističnih mogočev. Dan za dnem poslušamo besede o demokraciji iz ust raznih ljudi, pripadnikov raznih političnih skupin, ki pa se v javnem življenju izkažejo z dejanji, da demokraciji bijejo v obraz. Slovensko delovno ljudstvo je po dosedanjih bridkih izkušnjah zrelo dovolj, da lahko kritično premotriva slične izjave. Razmisliti hočemo malo o tem, kako pojmuje demokracijo slovensko ljudsko gibanje.

Napredujoče siromašenje zajema vedno številnejše sloje slovenskega naroda, jih v socialnem pogledu izenakačuje in sili na spoznavanje vzrokov tega propadanja. Med njimi se vzbuja zavest solidarnosti in enotnega odpora proti skupnemu sovražniku. Naša demokracija vstaja torej iz širokih plasti slovenskih delovnih množic, ki se enodušno dvigajo v borbo za gospodarsko, socialno, politično in kulturno svobodo ter neodvisnost slovenskega naroda. Vseobsegajočo množico delovnega ljudstva Slovenije pa ne tvorijo samo kmetje ali samo delavci in katerakoli družbena skupina sama zase, temveč vsi sloji, ki si z lastnimi močmi služijo svoj kruh, bodisi z ročnim, bodisi duševnim delom, in ki ne živijo od izkoriščanja tujega dela, brez razlike svetovnega naziranja. To so vsi kmetje, delavci, obrtniki, uradništvo in nametščinstvo, izobraženstvo, ki je spoznalo v ljudstvu naravnega zaveznika, sorodnost svojih zahtev in povezanost lastnih koristi s koristmi ljudstva. Vsi ti sestavni deli tvorijo celoto, ki jih je osnova najštevilnejši, gospodarsko in socialno najbolj zapostavljeni kmečko-delavski element. Načelno izločanje kategorikoli sestavnega dela iz celotne množice slovenskega delovnega ljudstva krni celoto, škoduje slovenskemu ljudskemu gibanju, ga šibi in slabi. Ravnotako smatramo organiziranje samo enega delovnega sloja z načelnim odbijanjem ostalih za nedemokratsko, reakcionarno delo, ki ne računa s stvarnostjo posebnih gospodarskih in družbenih razmer v Sloveniji. Spoznanje raznih delovnih slojev, da je korist kmečko-delavske množice istočasno korist ostalih delovnih skupin, že vnaprej izključuje izigravanje ene skupine po drugi, izključuje vsako firerstvo in težnjo po uveljavljanju sebičnih nagonov posameznika.

Zahteve, ki rastejo iz te masovne (množne) podlage, tvorijo v svojem zgoščenem izrazu naš splošno-slovenski ljudski program. V borbi za njegovo uresničenje nas družijo naravno, pošteno zavezništvo, družijo nas prava, odkrita ljudska demokracija. Le tako močno povezano gibanje bo lahko združilo vse ljudske demokratske sile v močno, enotno borbeno voljo in se bo v zavezništvu z osvobodilnim gibanjem hrvaškega in srbskega delovnega ljudstva uspešno borilo zoper vse neprijateljske ljudske svobode.

Čuvati se moramo onih, ki z varljivo besedo na jeziku in lažiljudskim programom na zastavi služijo mednarodni reakciji (nazadnjaštvo). V svojem bistvu je to najspretnejša vrsta nazadnjaštva, ki utira pot fašizmu in nam pod plaščem demokracije prinaša izdajstvo narodnih in ljudskih koristi. Meščanski navidezni demokraciji, kjer se uveljavlja samovolja voditeljev, ki v skladu z vsakokratno politično konjunkturo izdajajo ljudstvo, sklicujoč se na množico svojih zaplanih in osleparjenih pristašev, postavljamo nasproti ljud-

V zadnjih dneh je priobčil »Slovenec« nekaj izredno zanimivih člankov z zunanjepolitičnimi tolmačenji. Predvsem se odlikujeta dva uvodnika: »Neodvisnost Avstrije« in »Znak za razhod«. Ker je »Slovenec« glavno glasilo vodstva SLS (zaradi boljšega razumevanja bomo rajši tako imenovali slovenski del JRZ) in sta oba uvodnika brez podpisov, jih pač smemo smatrati za oficielno (uradno) mišljenje vodstva SLS.

Oba članka in še nekatera druga tolmačenja razkrivajo nevarne strani in tajna pota politike takozvane osi Berlin—Rim. V obeh je izražen strah, da bo naslednja žrtev tega sporazuma neodvisnost Avstrije, naj se to zgodi v eni ali drugi obliki. Tolmačenja uradnega italijanskega tiska po beneških razgovorih so dovolj jasno povedala, da je Mussolini nekoliko spremenil svoje stališče glede »Anschlusa«, t. j. priključitve Avstrije Nemčiji, da je sedaj bolj pripravljen v neki obliki popustiti Nemčiji. »Slovenec« s skrbjo gleda na to stališče in odklanja »Anschluß«, ker se boji Nemčije in njene osvojevalne politike »Dranga nach Osten« (prodiranja na Vzhod) za soseda na Karavankah in obkroženja Češkoslovaške.

Človek nehoté pomisli, da so naposled pri »Slovincu« vendarle spoznali pravo nevarnost, ki preti slovenskemu narodu, in da se je morda po medenih tednih novih zunanjepolitičnih prijateljskih vendarle pojavila trezna misel. Totej bolj, ker so Benetke prišle takoj za Beogradom in ker je Mussolini postavil v Benetkah svoje zahteve — oprtna Beograd.

Vsakemu zavednemu Slovencu je spričo vseh teh dogodkov v bojazni zatrepalo srce, zato je tudi vsakdo od nas nagnjen verjeti, da pri »Slovincu« nastaja izvesten prelom v gledanju na zunanje politične probleme. Toda ena lastovka še ne dela spomladi, in tisti, ki bi mislil, da je »Slovenec« spričo svojih dognanj postavil vse pike na »i«, bi se hudo zmotil.

»Slovenec« se spušča v neko pojmovno visoko politiko. Jemlje nekako vseevropsko merilo pri presojanju vloge ene ali druge skupine držav, kar ga pa ne ovira, da ne bi v čisto stvarnih vprašanjih zavzel neverjetno omejeno stališče. »Slovenec« odklanja »ideološke bloke« v Evropi, kakor imenuje on misel kolektivne (skupne) varnosti, češ, da so ti »bloki« nevarni za mir. Kakor da je vprašanje miru in skupne obrambe pred napadalcem (a stvarni napadalec je čisto stvarna skupina fašističnih držav) snovanje »ideoloških blokov« Torej »vseevropsko« merilo, na čelno vprašanje. Toda »Slovenec« te koja na to potegne v svojo kožo in naredi praktične korake: dvostran-Slovenec politika osi Berlin—Rim, se »Slovenec« niti enkrat ni spomnil, kaj je tu naš slovenski interes, s ki sporazum neposredno z nevarnostjo. Ali po domače rečeno: vsak naj sam gleda, kako se bo izmazal. Kje je tu vseevropsko merilo?

Toda taka politika ni le greh napram zavezniku, ampak je zraven še izredno kratkovidna. Kdo je še kdaj videl, da so pakti pomagali tam, kjer obstoje nepristranska nepremostljiva nasprotja? Ali ni to dokazalo leto 1915. med Italijo in Nem-

sko demokracijo. Koristi slovenskega ljudstva morajo postati njegovim delavcem edini gospodar in edini vodnik.

Mednarodni fašizem se organizira, prehaja v napad, razpreda svoje mreže povsod po svetu, pripravlja izžemanje evropskih delovnih množic, gospodarsko, socialno, kulturno in narodno zatiranje, glad, vojno, smrt. Vzporedno z

čijo ter Avstro-ogrsko? Ali pa morda Belgija v svetovni vojni, ki jo je kljub »garantirani« »večni nevtralnosti« brez pardona pregazila nemška armada? Nič ni zato bolj smešnega, ko »Slovenec« z ganljivo naivnostjo proglašajo: mi bolj varne države od naše!

Dejal bo kdo: »manever«! Da, nedvomno »manever«. V politiki so take stvari dovoljene in nihče tega manevra ne bi zameril »Slovincu«. Toda pri »manevru« vselej ne kdo dobi, drugi izgubi. Bilo bi zelo priporočljivo, če bi »Slovenec« nam, slovenskemu ljudstvu, rešil takole uganko: izgubil si zavezniške prijatelje, nisi dobil, z daj si varnejši kot kdajkoli poprej.

Ob tej priložnosti nam pride na misel zgodovinska zgodba o Bismarcku in Napoleonu III. Tudi Napoleon je hotel napraviti »manever« in sklenil prijateljski dogovor z Bismarckom. Toda medtem, ko je zapravljaj Napoleon francosko zlaoto in francosko armado v raznih pustolovščinah po svetu, je Bismarck krepko poučil Avstrijo in se zasedel v Srednji Evropi. A že 1870. leta se je znova obrnil na zahod in potolkel ter celo ujel Napoleona. Manever je bil torej rešen v Bismarckovo korist. Moralni repek te zgodbe bi bil tale: ne daj sovražniku, da bi se utrdil na eni strani, ker bo potem močnejši za udar protitebi.

Smatramo, da se mirne dadeliti za mirne narode je vsak uspeh napada, ca udarec. Appetit namreč raste pri jedi. Popuščanje napadalcu, da reši trenutno svojo kožo, se bo krvavo maščevalo. Ko bo dosegel uspeh na zahodu — zaradi česar si zavaruje hrbet na vzhodu — bo tem močnejši in z večjo silo znova obrnil svoje kopje na vzhod. Ko je Italija »likvidirala« »abesinsko vprašanje«, se njena »bojevitost« ni prav nič polegla, narobe, nikdar še ni bila tako aktivna, kakor je danes. Trenutno je glavno Španija, toda nihče ne ve, kaj pride na vrsto potem (domnevamo pač lahko!).

Toda, zašli smo s »Slovincem« na polje razprave o načelih. Vrnimo se na zaj na izhodišče. Kaj naj bo stvarno merilo o zunanjepolitičnih vprašanjih? Nedvomno interesi slovenskega naroda. Prav na te pa je pri prerakanju o »ideoloških blokih« in »načelih« zunanje politike »Slovenec« — pozabil. Zelo zanimivo: pri vsej ogromni da, usodni važnosti, ki jo ima za kakšno politiko bi z ozirom na ta interes mi, Slovenci, želeli.

Dve področji sta danes v Evropi dobili posebno važnost: Sredozemsko morje in Podonavje. V obeh so se prepletli interesi glavnih evropskih velesil. Slovenci smo v območju obeh, da, lahko trdimo, na eni najbolj izpostavljenih točk obeh področij. Preko Slovenije gre pot iz zapada na Balkan in dalje na Bagdad (stara nemška črta prodiranja na vzhod). Preko Slovenije gre pot iz Srednje Evrope na Jadransko oz. Sredozemsko morje. Preko Slovenije je odprta pot Italiji v Podonavje. Jasno je zato na prvi pogled, da sta tu zlasti zainteresirani Nemčija in Italija. Slovenija je za Nemčijo edina in možna direktna zveza s Sredozemskim morjem, a za Italijo, zlasti, ako bi se v Avstriji pojačil nem-

njegovo napadalno silo pa raste ljudski odpor. Na organizirane fašistične napade odgovarja mednarodna demokracija z organizacijo svobodoljubnih ljudskih množic, ki se zgrinjajo v obrambo miru in svobode Ljudska demokracija se aktivizira povsod na svetu. Z vsi življenjsko energijo in borbeno voljo se ji mora pridružiti tudi slovensko ljudsko gibanje, slovenska ljudska demokracija.

ški vpliv, najprimernejša zveza s Podonavjem. Prav nič čudna ni zato nemška propaganda, ki proglašajo Slovenijo za nemški »kulturboden«, a Slovence za »slovensko ali vindišarsko govoreče Nemce«. Nikdar ne smemo pozabiti: Nemčija si lasti pravico na posest Slovenije.

To nam postane jasno, zlasti, če primerjamo naš položaj s položajem Avstrije. V strateškem pogledu predstavlja Slovenija nerazdružljivo celoto z Avstrijo, kajti obe sta na križišču istih važnih evropskih poti. Le tisti, ki bo obvladal obe, bo obvladal poti iz Srednje Evrope na jug in na Balkan. Če danes Hitler vprašanje Slovenije in Jugoslavije ne postavlja tako, kakor postavlja vprašanje Češkoslovaške, je to le zato, ker sta si v vprašanju Slovenije Italija in Nemčija prav tako v nasprotju, kakor glede Avstrije. Katerakoli od obeh bi imela Slovenijo v rokah, bi lahko drugi zaprla pot v Podonavje in na Balkan.

Toda čim trdnjši sporazum med Italijo in Nemčijo je v imperijalističnem interesu obeh. Zato je razumljivo, da je Italija v pogledu Avstrije popustila.

taka politika slovenskemu narodu je v škodo. V vseh vprašanjih, torej tudi v vprašanjih zunanje politike, pa mora biti za vsako zares slovensko stranko prvo in glavno: interes slovenskega naroda!

T. B.

VELIKE DEMOKRATSKE DRŽAVE BODO PREKRIZALE RAČUNE.

Francoska in angleška diplomacija sta na delu, da prekrizata prizadevanje italijanske in nemške diplomacije v srednjeevropskem področju in na Balkanu. Pri tisk obeh držav v tem delu sveta bo še bolj viden zdaj, ko so končane kron-ske svečanosti v Londonu. Mala antanta je bila poleg zahodnih in vzhodnih velesil eden najmočnejših stebrov miru v Evropi. Zato sta se italijanska in nemška diplomacija mučili dolgi deset let, da to mirovno zvezo razbijeta. Kar ji ma ni uspelo s silo, ker so neodvisnost malih držav v Srednji Evropi in na Balkanu branile demokratske velesile. skušata zdaj razbiti z navidez prijateljskimi pogodbami. Seveda zasledujeta vedno isti namen, da uničita samostojnost malih držav v Srednji Evropi in na Balkanu, kamor sili njuna imperialistična ekspanzija (osvojevalna napadalnost). — Po mnogih znakih sodeč, pa bo diplomaciji Pariza in Londona kmalu uspelo, vsaj deloma popraviti položaj, zlasti še, ker se tudi Avstrija nagiba k temu, da se končno nasloni na Francijo in Anglijo. To je v glavnem smer češke zunanje politike, ki zagotavlja obstanek malim državam in služi obenem ciljem miru.

Nedavno je bil v Stockholmu, švedskem glavnem mestu umeščen dvestotisoči telefonski aparat. Odkar je postal telefon važno prometno sredstvo, je vedno zavzemalo glavno mesto Švedske, z ozirom na število telefonskih aparatov v razmerju s številom prebivalstva, prvo mesto. Že v osemdesetih letih preteklega stoletja je bilo v Stockholmu približno 5 tisoč telefonskih naročnikov, med tem ko sta jih imela London in Berlin samo 4200, Pariz 4000 in New York 3700. Danes šteje Stockholm okrog 550 tisoč prebivalcev, ki se poslužujejo 200 tisoč telefonskih aparatov. V tem pogledu je Stockholm v Evropi na prvem mestu, na vsem svetu pa na tretjem, ker ga prekašata samo Washington in San Francisko.

Naročite „Neodvisnost“

Razvoj španske državljanske vojne

Dogodki v Španiji so se v tem tednu odigrali v znamenju takozvane anarhistične vstaje v Kataloniji. Ta vstaja je poravnana, nespornosti so pojasnjeni in pričakovati je, da se bo zdaj tudi na katalonski fronti začela močnejša ofenziva proti francovskim četam. — Ofenziva pri Bilbao je bila po junaškem odporu baskijskih čet ter civilnega prebivalstva zaustavljena. Na tem odseku so doživele čete ponoven poraz. Kakor smo že zadnjič poročali, so jih nagnale ribiške žene in pristaniški delavci. — Republikanske čete so pričele z ofenzivo na Toledo, kar je znova prekrizalo strateške načrte generala Franca, ki mora zato poslati del svojih čet na toledsko

fronto. Pa če bi Francu končno tudi uspelo zavzeti Bilbao, bi ne bilo to odločilnega pomena za izid državljanske vojske. Baš francovska ofenziva proti Baskom, ki so večji del verno katoliško ljudstvo, pa je z jarko lučjo osvetlila vzroke španske vojaške vstaje. Tu ne gre, kakor se govori in piše, za boj katolištva in evropske civilizacije proti komunistični nevarnosti, temveč gre zgolj za upor španskih veleposestnikov proti razdelitvi zemlje baskijskim in španskim kmetom. Da se ohranijo privilegiji (predprave) latifundistov — veleposestnikov in pokvarjenih španskih plemičev, le zato se preliva kri španskega ljudstva.

Domača politična kronika

G. Živojin Ba'ugžić je predaval 12. t. m. v praški svobodni politični šoli o razmahu in propadanju nacionalizma, v klubu »Sodobnost« pa o Mali antanti v novih razmerah. — V Rumi se je vršilo veliko zborovanje Kmečko-demokratske zveze, kjer so govorniki kritizirali našo gospodarsko politiko in obsojali delo Tehniške unije in Ljotičevih fašistov. V Senjaku pa je povedal na zborovanju J.R.Z. g. minister Janković, da je vlada vedno pripravljena rešiti hrvaško vprašanje. Proti koncu meseca se bo sestal glavni odbor bivše demokratske stranke z Davidovičem na čelu. — Opozicijski poslanec Čubrilović organizira po Bosni zemljoradniško stranko. — Ob priliki proslave Matije Gubca in St. Radića so se spopadli v Senju kmetje in orožniki. Šest kmetov je obležalo mrtvih, več pa ranjenih. — V Sremu in Vojvodini so zgradili v preteklem letu 70 novih šol, grade jih pa še 21. — »Lloyd« poroča, da poročajo dunajski listi, da so se vršili v dvorcu na Brdu važni politični sestanki. — G. Maček biva še vedno v Roškaški Slatini.

Tuja politična kronika

24. maja bo otvorjena v Parizu svetovna razstava, kjer bodo vidni uspehi francoske pridnosti in sposobnosti ter ustvarjalna sila prave demokracije. — Nemški in italijanski tisk se razburjata radi angleških in francoskih poročil o položaju na španskih frontah, in zanika vesti o bombardiranju španskih mest po nemških letalih ter o uporabi italijanskih plinov proti Baskom. — Na Madžarskem nameravajo uvesti proti mirovni pogodbi obvezno vojaško dolžnost. — Italijanski tisk še vedno taji, da bo podpisal general Blomberg ob prihodu v Rim vojaško pogodbo med Italijo in Nemčijo. — Glavni odbor poljske socialistične stranke je predlagal osnove enotne poljske demokratske fronte. — 50 najuglednejših katoliških umetnikov in politikov je objavilo proglas v korist Baskom. — Italijanski listi prinašajo na prvi strani vest o zvišanju plač državnim uradnikom in drugim nameščencem za 10 do 12 odstotkov. — Od avgusta 1934 do marca 1937 pa so se zvišale cene kruhu in moki za 18.75 odst., krompirju za 30 odstotkov, masti za 51.81 odst., govedini za 27.65 odst. itd.

Slovenski gospodar

POMEN NAŠEGA KMETIJSKEGA ŠOLSTVA.

Jugoslavija je pretežno kmetijska država, saj se okrog 80% prebivalcev bavi s kmetijstvom. Toda upoštevati moramo, da mnogi kmečki ljudje sploh nimajo zemlje, drugi pa je imajo tako malo, da jih ne more preživljati. **95% posestnikov ima le polovico vse obdelovane zemlje (oranice), drugo polovico pa ima ostalih 5% posestnikov.** Od 95% manjših in malih posestnikov je 78% takih, ki imajo samo po okrog 4 orale zemlje. V Sloveniji je odstotek kmečkega prebivalstva sicer precej manjši, ker je pri nas bolj razvita industrija, ki pa zadnja leta tudi zelo nazaduje. Poleg tega je v Sloveniji več kakor ena četrtna posestnikov, ki imajo manj kot 2 orala zemlje. Ti ne morejo živeti samo od svoje zemlje, posebno če imajo številne družine in se morajo baviti še z obrtjo ali pa služiti kot delavci v tovarnah ali kot dničarji, če se hočejo preživeti.

Tisti, ki žive od svoje zemlje, si skušajo pomagati tako, da izvlečejo iz nje kar največ mogoče. Napredni kmet pozna načelo sodobnega gospodarstva, da naj s čim manjšimi stroški doseže kolikor mogoče velik in dober pridelek. Za to pa navadno nima potrebnih sredstev in dostikrat tudi ne znanja. Potrebno znanje naj bi mu dale kmetijske šole.

Imamo tri vrste kmetijskih šol. Kmetijski fakulteti sta v Zagrebu in Beogradu. Ti naj bi vzgajali kmetijske inženjerje, kmetijske strokovnjake, ki bi se naj posvetili predvsem kmetijstvu kot znanosti in bi praktično preizkušali svoje izsledke na poskusnih postajah in zglednih gospodarstvih, ali pa bi kot okrajni agronomi z raznimi tečaji, predavanji in razstavami seznanjali narod s pridobitvami znanosti in sodobne tehnike. V sedanjih razmerah seveda niso kos tej nalogi. Vse znanje jim ne koristi mnogo, ker si kmetje zaradi visokih cen industrijskih predmetov ter malih površin svojega posestva ne morejo omisliti novih pridobitev in bi se jim čisto niti ne splačale. Tako bodo morali skoro vsi

mladi kmetijski inženjerji postati del uradniškega stroja, ne pa živ del naroda, iz katerega so izšli, za katerega in s katerim naj bi delali.

Absolventi srednjih kmetijskih šol, ki sta v Jugoslaviji dve, in sicer v Križevcih in Valjevu, postanejo večinoma okrajni kmetijski referenti. Ne morejo pa po končan šoli vstopiti v kmetijsko visoko šolo (fakulteto).

Za nas so vsekakor najvažnejše tako zvane nižje kmetijske šole. V Sloveniji imamo tri, in sicer v Sv. Juriju ob juž. žel. živinorejsko-poljedelsko šolo, na kateri pa se poučuje tudi nekaj sadjarstva in vrtnarstva, dalje na Grmu v Novem mestu poljedelsko-živinorejsko šolo z vinarstvom in sadjarstvom ter v Mariboru vinarsko in sadjarsko šolo. Te šole naj bi vzgajale naše kmečke sinove v dobre gospodarje, ki bi še pozneje, ko že zapuste šolo, segali po novih pridobitvah v kmetijstvu in jih praktično uporabljali na svojih kmečkih domovih, v domači vasi. Seveda se v šoli ne bi smeli naučiti gospodariti samo po šolskem vzorcu, temveč naj bi jih šola navajala, kako morajo po lastnem spoznanju čim bolj izkoristiti izkustva, ki so si jih pridobili.

Tokrat ne bomo razpravljali o ustroju naših kmetijskih šol, ki so gotovo potrebne večje ali manjše preureditve.

.) Vsekakor bi bilo potrebno, da se odpro te šole vsem fantom, ki imajo veselje do kmetijstva. One naj postanejo prave kmečke visoke šole in se pomnože, ker sedanje ne ustrezajo naraščajoči potrebi smotrne kmetijske izobrazbe.

Seveda s tem še dolgo ni rešeno slovensko kmečko vprašanje, vprašanje slovenskega kmetijskega šolstva pa smo komaj načeli. Ko pa bo slovensko ljudstvo vprašanje splošne kmetijske izobrazbe rešilo, bomo potrebovali mnogo za dobro stvar vnetih strokovnjakov, ki bodo samo stvarno delali v prid našega ljudskega gospodarstva. — Ž. P.

Delavski obzornik

KAJ MORA VEDETI DELAVEC.

Pod tem naslovom je napisal bivši oblastni tajnik Strokovne komisije in Zveze kovinskih delavcev g. Franc Lesk o š e k brošuro, v kateri je stvarno in v pravi luči prikazal slovenskemu delavstvu in javnosti novo uredbo o minimalnih mezdah, sklepanju kolektivnih pogodb, pomirjenju in arbitraži (razsodišču) in njene posledice za naše delavstvo. Obenem je v brošuri predložil obupni današnji položaj delavskega razreda in opozoril na potrebo po eni sami strokovni organizaciji, ki naj bi obsegala vse delavce brez razlike verskega in političnega prepričanja, na potrebo po složenem in vzajemnem boju z obrtniki in inteligenti, ki so radi gospodarskega propadanja prirodni zavezniki delavstva.

Ko je delavstvo pričelo boj za uzakonitev minimalnih mezd, si je hotelo s tem priboriti orožje proti brezmejnemu izkoriščanju. Pod uzakonitvijo minimalnih mezd je delavstvo razumelo določitev tistih najmanjših mezd, izpod katerih ne bo smel plačevati svojega delavca noben podjetnik. Nikdar pa ni hotelo, da bi določba o minimalnih mezdah nadomestila svobodne tarifne boje in stavke, ki so in bodo vedno najzanesljivejša sredstva za izboljšanje položaja. — Zavedno delavstvo si zna samo priboriti še več kakor samo minimalne mezde. Za to bi določitev minimalnih mezd pomenila predvsem zaščito neorganiziranih in še razredno nezavednih delavskih množic. — Tak zakon o minimalnih mezdah bi tudi pozitivno vplival na splošni položaj Slovenije. V južnih krajih je povprečna mezda nižja kakor pri nas. To je, kar omogoča podjetjem na jugu uspešno tekmovalstvo s podjetji na severu države. Srbski podjetnik radi tega noče zvišati beraških mezd svojega delavstva, slovenski pa želi radi konkurenčnega boja mezde še znižati. Dober zakon o minimalnih mezdah bi imel nalogo, ta boj za dobiček na račun delavskih mezd preprečiti.

Za ugodne minimalne mezde so se tedaj bojevali delavci na eni strani in podjetniki na severu na drugi strani. Z uredbo o minimalnih mezdah v današnji obliki so vsekakor zmagali slednji.

V naši državi je povprečna dnevna prijavljena mezda 21 Din na dan. Od prijavljenih 629.490 delavcev pa jih je zaslужilo na dan 86.346 le 8 Din, 97.585 le 8—14 Din, 137.785 le 14—20 Din itd. Med tem pa znaša eksistentni minimum u m m na mesec za samca 800—1000 Din, za štiričlansko družino 1600—1700 Din, kar je itak malo. Delavstvo je torej pričakovalo, da bo za vso državo določena minimalna mezda 4—5 Din na uro, da bo ban lahko odredil v primeri mezdnega spora v svoji pokrajini tudi višje

mezde, da se bo mezda z leti službe višala, da bo za delavstvo najugodnejša pogodba razširjena na vso banovino in državo in da bo zagotovljena tudi svobodna strokovna akcija.

U t b a s t o z a t e m e t i n i t a n o mezdo 2 Din na uro. Ban ima pravico to znižati za 10 odstotkov na 1.80 Din. Poleg tega sme ban znižati mezdo še za 10 odstotkov v mestih z manj kakor 5000 prebivalci. Mezda delavcev pod 18. let pa mora znašati 75 odstotkov določene minimalne mezde. Mezda bo torej znašala za 8urno delo od 14.40 Din do 24 Din, za delavce pod 18. letom pa 10.80 do 18 Din, ter je v vsej Evropi res m i n i m a l n a v pravem pomenu besede.

Namesto svobodne strokovne akcije določa uredba, da morajo v primeru spora delavci in podjetniki prositi politično oblast za posredovanje, s čemer se pa rešitev spora le zavlačuje.

Kaj pomeni zavlačevanje, smo pa v »Neodvisnosti« že povedali.

Na zahtevo več ko polovice delavstva iste stroke ali več ko polovice podjetij iste stroke z vsaj polovico delavstva skliče ban razpravo. Če se delavci in podjetniki na razpravi ne sporazumejo, **sme ban s a m predpisati vso skalo mezd** za delavce, kar ima veljavo kolektivne pogodbe in je vsaka akcija proti temu odloku v času njene veljavnosti šestih mesecev prepovedana.

S tem je upravni oblasti dana popolna oblast nad delavstvom in nad akcijami organiziranega delavstva.

Ker je pa uredba človeško delo, in nespremenljiva, če je slaba, je treba zahtevati novo, ugodnejšo za delavstvo. To se pa da doseči **le z bojem združenega in složnega delavstva**, ne glede na narodno in politično prepričanje, z bojem za lastno delavsko stranko, ki se bo znala v parlamentu potegniti za svoje delavske pravice in ki bo znala tudi zavreči zakone, ki prizanašajo delavstvu in njegovim, s težavo priboranim organizacijam le škodo. To je edina pot, ki vodi do zmage. Zvezanih palic ne more nihče zlomiti, razvezane, kadar se komu zljubi.

Demokracija temelji na javnosti, kar je posledica načela o svobodi in enakosti.

Vse demokratične države so doslej samo poskus demokracije.

Glavna zahteva vsake oblike parlamenta je in bo ostala: sposobnost in moralna poslanecev. T. Masaryk.

Spominu delavske matere

Na prosvetnem večeru pobreške »Vzajemnosti« 8. maja, je v imenu delavskih mater delavka ga Č e r n e č e v a povedala te-le lepe besede:

Jutri, 9. maja, slavijo po vsem svetu praznik, ki je posvečen spominu matere. Potreba je, da tudi me delavske matere in žene, ki smo v današnjem času izpostavljene največjemu izrabljanju, pomislimo ob tem prazniku, ali se delavske žene in matere dovolj resno zavedamo velike nevarnosti, ki nam preti: to je fašizem in vojna.

Milijoni so brezposelni in kapitalistično gospodarstvo jih ne zna zaposliti. Ko pride fašizem na oblast, rešuje to naogo po svoje. Žena naj bo brezposelna na mesto moža in tako bo brezposelnost rešena. Kdo bo pa preskrboval brezposelno ženo in s čim bo nadomeščen zaslužek žene v družini — zato se fašizem ne briga.

Mi vemo, da je ženina pot na delo — v produkcijo — težka pot. Delati mora ves dan ob slabih delovnih razmerah za sramotno nizko ceno, tako, da se ne more hraniti tako, kakor zahteva naporno in zdravju škodljivo delo. Tako življenje je bolj podobno tovarni živini kakor pa ženi-materi. Toda v teh časih je žena postavljena pred dvojce. Ali pomagati vzdrževati družino ali pa gladovati in hirati. Žena mora iti na delo, ker jo gospodarske prilike v to tirajo. In če jo

fašizem izganja od dela, se s tem ne znižuje brezposelnost in ne rešuje kriza. Znižajo se samo številke v statistikah brezposelnih, ker potrebuje to fašizem, da zapelje še tiste delavce, ki se borijo proti fašizmu. Za izboljšanje našega položaja so drugi načini, ki jih fašizem ne bo nikoli uporabil, ker je ravno fašizem najzvestejši sluga kapitalizma. Me, zavedne delavske žene se bomo borile proti fašizmu tudi zato, ker fašizem prinaša vojno. Se se spominjamo, da je bil eden najlepših delov slovenske zemlje izpremenjen v bojne poljane. Dinamit in železo sta rila po zemlji, ki je preživljala slovenskega kmeta in delavca, in jo izpreminjala v nerodovito puščino.

Slovenskega človeka so ubijali, streljali, zastrupljali. Ženam so ugrabili može, mladini očete, družinam roditelje. Ogenj so sipali na domove naših očetov, rušili vasi in mesta, ki jih je postavil delovni človek v boju za svoj obstanek.

Vsega tega se še spominjamo. In danes, ko grozi vsemu svetu strašna pošast, moramo me delavske žene in matere stati trdno in z ramo ob ramo z zavednimi možmi, da ohranimo mir. To je naša najsvetejša naloga, ki se je moramo spomniti na praznik delavske žene. Zavedati se moramo, da nosimo odgovornost pred našimi otroci, ki smo jim dale življenje in ki jih v življenju ne čaka nič dobrega, če se ne bomo složno borile za izboljšanje položaja vsega delovnega ljudstva.

Naša kultura

LITERARNI VEČER MAGAJNE, KOCBEKA, DONATA IN VODNIKA V MARIBORSKI LJUDSKI UNIVERZI.

Dvorana je bila, kakor je bilo pričakovati, še precej polna. Posebno dijaštva, ki tvori sploh glavni kader stalnih obiskovalcev naših kulturnih prireditev, je bilo mnogo. — M a g a j n o v a n o v e l a »Regina coeli«, ki smo jo čuli kot uvod, nas je seznanila z znamenito rimsko ječo in s fašističnim pravosodjem. Spoznali smo trpljenje in mučeništvo na rodne manjšine in vseh ljudi, ki stremijo po svobodi. Občutili smo in občudovali vso veličino in junaštvo borbe proti nasilju. Pesmi najnovejšega »krivoverca« in »odpadnika« K o c b e k a so nas v živih, barvitih impresijah (vtisih) uvedle v vaško idilo. Toda zdi se mi, da smo za take idile vendar že nekoliko prepokvarjeni. Posebno, kar se nas mladih kalinov tiče, nismo prav vedeli, kaj bi s stavkom: »V tej mirni zemlji ni časnosti. Ali je res naša zemlja tako »mirna« in tako »daleč od časnosti?« D o n a t o v e »Londonske meditacije« so gotovo zanimive in polne jasnih pogledov ter oznak. A za tak-le literarni večer so gotovo preutrudljive, posebno, če jih kdo bere tako malo temperamentno kakor avtor. A nekaj njegovih misli o angleški demokraciji in konservativnosti ter o angleški literaturi je vrednih, da si jih človek (v Modri ptici) prebere in o njih premisljuje. Večer so zaključili jedki, sodobno prirojeni in duhoviti V o d n i k o v i sonetje. Tudi, če si zamislimo njegov res deklamatski način prednašanja in njegov prijetni organ, s čemer je svoje tovariše daleč prekašal, ostanejo njegovi sonetje najboljši del raznolikega in zanimivega sporeda. — J a r o s l a v D o l a r.

DROBIŽ.

Življenje Emila Zolaja se bo imenoval film ki ga pripravljajo Francozi. Snov mu bo znana menita borba Zolajeva za žrtev antisemitizma (protižidovskega) sovraštva nedolžno radi špijonaže obsojenega Dreyfusa.

Čapkovo »Belo bolezen« pripravljajo mariborsko gledališče. Ta drama, ki obravnava boj med diktaturo in demokracijo, je imela povsod, kjer so jo igrali, velik uspeh. Mi že danes na njo opozarjamo.

Na pariški svetovni razstavi je, kakor poročajo listi, ena palača posvečena »Izrazu misli«. Razdeljena je na sedem razredov: odkritja znanosti, biblioteke, literarne manifestacije, muzej, gledališče, glasba in kino.

KONCERT DELAVSKEGA GLASBENEGA DRUŠTVA LJUBLJANA.

8. t. m. je bil v dvorani Delavske zbornice ob 20. uri lep koncert delavskega zbora. Program je bil posrečeno, lepo izbran. Narodne in ponarodele pesmi Prelovčevih, Venturinih, Prekličevih, Vodopivčevih, Bučarjevih, Horvatovih in Adamičevih skladb so obkrožile delavske pesmi: »Delavski pozdrav«, »Slava delu« in »Vzbujenje duhov« v lep delavsko-umetniški okvir. Adamičevi »Završki fantje« so zabrzeli, zavriskali dovršeno lepo po dvorani, da poslušalci niso ne hali ploskati. Švikišičeve narodne koroške pesmi »Kob Zila ne biva«, »Sem ter pojd« in »Tam čer teče bistra Zila« so bile čustveno, dinamično tako dobro podane, da sta se

»Sem ter pojd« in »Tam čer bistra Zila« morali ponavljati. Refrem v pesmi »Tam čer teče bistra Zila« je v jodlanju, ki je bilo podano z vso toploto, nežnostjo in pristransko koroške duše, pričaral lepoto Koroške. Ta delavski pevski zbor je močan, z bogatim materialom in vsa čast prvovodji, ki je znal te delavce-pevce kljub njihovem težkemu delu za vsakdanji kruh in breme mezde, dvigniti do take višine.

✱

Ko sem sedel v dvorani, ki je bila le do dveh tretjin napolnjena in gledal obraze delavcev in delavcev, ki so prišli na koncert, mi je bilo prijetno v duši. Kajti v pomanjkanju preizkušeni, z neprijetnostmi in krivicami bičani, prihajajo, da se jim srce navzije lepote.

Ko je zbor borbeno, pozivajoče zapel »Oj bratje, kje je tista sila, ki družni nas v močnem glas«, sem videl zanos, ponos na licih poslušalcev, kakor bi govoril ta ponos »Mi vsi, ki smo žuljavili rok, smo tista sila«. In pesem je, kakor bi odgovarjala temu duševnemu pogovoru, pela: »Pred nami dan žari se jasen, v bodočnost stopamo pojoče«. Da sem rekel v svojih mislih, to je zavest in vera, ki krepi človeka v njegovih naporih.

✱

Med odmorom je nastopil kvartet delavskega pevskega zbora, med njimi tudi kapelnik ter mali harmonikar. Z akordi harmonike in glasovi kvarteta je zadonela prijetna, vesela pesem iz Bučarjeve spevoigre: »Na Trški gori« in »Prekrasen je dolenski svet«. Moralo se je ponavljati. Zopet sem videl na obrazih tisto domačnost, ki jo najdeš le med ljudstvom, v čigar prsih ne gloda črv samovolje v podzavestni skrbi, kako bi se povzpeli nad svojega sočloveka, ga zaničeval in tlačil. Take delavske prireditve, koncerti, prosvetni večeri in igre nam okrepijo voljo in samozavest.

✱

Zaključila je koncert pesem noči, pesem prorokbe: »Vzbujenje duhov«. Dinamično gibé no je prehodila vse dobe trpljenja, ponižanja, stopala v boj, bila srdita, pozivajoča »...le naprej brez bojazni, naj izgine duha noč«, — oznanjujoča »...že se bliža dan prijazni, že svoboda« vstaja moč, — prehajajoča v mir in razpoloženje: »...blagi mir je boja plove, — da so oči poslušalcev žarele, prsi navdušeno dihale in roke kar naprej ploskale...»

✱

Delavsko glasbeno društvo Ljubljana je delavski pevski zbor. Mi delavci pa se bomo le takrat povsem uveljavili, če bomo v kakršnikoli nastopih, posebno pa v kulturnih, pokazali svojo ustvariteljsko moč in svojo dušo.

Prepričan sem, da bodo koncerti in prireditve »Delavskega glasbenega društva« res polnoštevilno obiskani, če stopi kot samostojno društvo v čim tesnejši stik z delavsko kulturno centralo »Vzajemnostjo«. — V skupnosti je moč, v celoti smo vsi eno!

Ivan Vuk.

Razstava akademskega slikarja

prof. g. ALBERTA SIRKA

bo otvorjena v nedeljo, dne 16. maja 1937 ob 11. uri. Uvodno predavanje bo imel pisatelj g. Radivoj Rehar. — Razstava bo odprta od 16. do 27. t. m. v kazinski dvorani vsak dan od 10. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

✱

mislili, on pa se je grel pri peči. Mislim, da bo prav kmetu enkrat treba prav hudo misliti, da mu bo še vroče. Tudi dimnikarske vajence svarim, naj ne mislijo, da ni treba njim več misliti. Splošno: to velja za vse vajence in vajenke, za pomočnike in pomočnice, za cestne pometače, kolporterje časopisov, male trafikante kje na oglu ulice, in na kratko za vse človeštvo. Namizijih razredov: tem bo treba še kruto misliti.

Kajti iznajdba, ki bo pregnala človeško mišljenje, je tako draga, da pride v poštev samo pri gospodi, visoki gospodi. S pridom jo bodo uporabljali otroci banikirjev, kolikor se sploh pečajo z delom, potem otroci industrijalcev, veletrgovcev, veleposestnikov, zaostalih grofov, vojvod, splošno aristokracije, ali onih, ki imajo denar. Mogoče si bo pripravilo lahko nabavil še kakšen slovenski uradnik in učitelj, v kolikor še zdaj misli, da bi se tudi tega rešila. Vse, kar je pa niže, pa bo moralo še dalje misliti.

Gospod Rožič je industrijalec, zdaj še ne velik industrijalec, komaj začelnik, saj je komaj prijedal preko prvega milijona. Spremenite to vsoto v dolarje,

Mladina govori...

Za mir, svobodo in napredek!

POLOŽAJ VAJENCEV V SLOVENIJI JE NEZNOSEN.

Zaključki ankete Delavske zbornice o vajencih.

Kakor je ves položaj Slovenije vedno slabši, se poslabšuje vedno bolj tudi položaj našega delavstva, predvsem pa vajencev. Brezplačno delo vajencev je pravo, kljub določbam zakona, ki določa nagrado za vajeniško delo. Stanovanja so nezdrava, vlažna, hrana slaba in nezadostna, delovni čas pa neomejen, kar je tudi proti zakonskim določbam, ki predpisujejo 8urni delavnik.

Med vajence priteka mladina predvsem iz delavskih in obrtniških vrst. Doto kmečke mladine je malenkosten. Ta črna naravnost med nekvificirane delavce

Vajenci imajo svoje šolstvo: obrtne na daljevalne šole. Vendar so te šole tako slabo opremljene in razredi tako natrpani, da je pouk skoro nemogoč. Te šole obiskujemo vajenci samo do 18. leta, mnogi pa sploh ne, ker jim mojster ne da prostega časa. Da bi se zgradilo stanju današnje obrti in industrije v Sloveniji primerno strokovno šolstvo za vajence, bi potrebovala Slovenija 45

milijonov dinarjev. Ta znesek ni velik, če pomislimo, da si s tem zgradimo 6 strokovnih šol, 6 vajeniških domov, opremimo vse ostale šole in postavimo še obrtni muzej. Ta denar mora dati Sloveniji država — ne darovati, le vrniti!

Tako se delavska in obrtna mladina priključuje z zahtevo po izpolnitvi strokovnega šolstva Slovenije slovenskim akademikom, ki zahtevajo izpolnitev slovenske univerze. Slovenija potrebuje tako popolno strokovno šolstvo, kakor tudi popolno univerzo.

Najvažnejše pa je za nas vajence vprašanje naše organizacije. Zakon nam priznava pravico do svobodnega organiziranja. Ko se je na anketi Delavske zbornice obravnavalo tudi to vprašanje, so prisotni delodajalci kar divjali. Vendar moramo vajenci preko tega in si ustvariti lastno organizacijo. Brez svobodne organizacije se bomo težko branili izkoriščanja in vsa socialna zakonodaja bo še dolgo mrtva črka. Ko bomo vajenci imeli svobodno strokovno organizacijo, bomo mnogo lažje vodili berbo za izboljšanje svojega položaja ter bomo tako vstopili v vrste vse slovenske delovne mladine.

IZ PISEM.

»... Na vsak korak besedičijo o nas mladili, pa nas ne poznajo, ne vedo, kakšno je naše pravo življenje. Ko bi pogledali malo natančneje naše razmere, bi spoznali, kako težke so... Težko je stanje nas mladih, ki nam pravijo, da smo bodočnost naroda, pa obenem nič ne store za zaščito zdravega razvoja naših teles, kar je osnovni pogoj za kakršnikoli napredek duševnosti. Tam od Prekmurja pa do soških ravni, od Koroške pa do Istre, povsod je slovenska mladina nezadržana! Splošno gospodarsko obubožanje nas Slovencev se je vpilo v vso neizprosno stvo v nas mlade in nam sesa naše zdravje. Vemo, kaj nas lahko reši tega propadanja: Izboljšanje gospodarskih razmer vseh slojev slovenskega naroda. Napredek slovenskega gospodarstva bo pomenil tudi zdrav razvoj slovenske mladine. Zato na delo prav

pri temelju, brez zvenceh fraz o »bodočnosti slovenskega naroda«. To zahteva danes slovenska mladina!

Slovo

Dva svetla solzna bisera
z oči sta ji zdrsela,
ko mati in edini sin
sta zadnjič se objela.
Za kruhom sin zaman
prehodil je že domovino,
zdaj čula je povezana
za daljno pot v tujino.

Pa sin ni sam, ko vlak puhti
ko vozi ga v daljine.
Ni sam —
v njem roma z domovine
poslanstvo novih dni.

F. B.

ENOTNE CENE MLEKA IN MLEČNIH PROIZVODOV V MARIBORU.

Mlekarji (prodajalci mleka) iz mariborskega okoliša so na svojem sestanku, dne 2. maja določili nove cene mleka in mlečnih proizvodov za ta okoliš z veljavnostjo od 15. maja t. l. in sicer:

1. Mleko, dostavljeno na dom, Din 2.— za liter.
2. Mleko, dostavljeno prekupevalcem in bolnišnicam, Din 1.75 za liter.
3. Mleko za obrtne svrhe (za pitje perutnine in predelavo) Din 1.50 za liter.
4. Sladka smetana Din 15.— za liter.
5. Čajno maslo Din 32.— za kg.
6. Maslo za kuhanje Din 24.— za kg.

Resnica je, da je mleko najvažnejše, temeljno živilo za mlade in stare ljudi, za bogatino ko za reveže, posebno še za poslednje, ki si ga pa žal navadno težko privoščijo in je baš radi tega njih prehrana večinoma pomanjkljiva. Resnica je tudi, da je mleko

razmeroma najcenejše hranilo, česar se vobče še premalo zavedamo. Pogoj pa je, da je mleko od popolnoma zdravih, pravilno krmljenih in skrbno negovanih krav, iz zglednih hlevov, odnosno mlekar, snažno namolženo in čedno ohranjeno v neizpremenjenem stanju kakor zahtevajo zdravstveni predpisi in izkustva sodobnega mlekarstva. Potem bo napovedano zvišanje dosedanjih cen za nad 30% upravičeno, ker je vsakršen znesek za slabo mleko prav za prav itak zavržen. — Javne ustanove naj odločno odpravijo mlekarstvo mazaštvo in nepošteno prekupevalstvo z mlekom, po drugi strani pa omogočijo, da reveži in delavci ne bodo več stradalni neoporečnega mleka in mlečnih proizvodov, kakor doslej. — Živinorejci so z zvišanjem cen prevzeli veliko odgovornost in dolžnost, da svojo živinorejo in mlekarstvo resnično ustrežajoče izboljšajo v navedenem smislu. Tako bo boljše za nje, pa tudi za uporabnike pristnih dobrot iz domačega mlekarstva. — A. Ž.

Kranjec Miško:

Ni treba misliti

Lahko vam rečem, da se bližamo srečni dobi, ki bo bržkone v poslednji meri zadovoljila človeštvo: ne bo treba misliti. Res da je bilo potrebno mnogo truda in dobre volje, preden se je človek navadil misliti, ter se tako ločil od živali. Ta človek se je naposled s svojo mislijo povzpeli tako daleč, da mu v kratkem spet ne bo treba misliti. Sicer ne verjamem, da bi s tem bil rešen problem v celoti, ter se celo bojim, da bodo berači prav tako morali sedeč ob cesti prešteti svoje kronce (seve, če jih bodo kdaj kaj dobili), kakor prej. Takisto naj se mlekarice in vse druge ženske, ki se bavijo s prodajo drobnarij po mestnih trgih, ne tolažijo, da bi jim bilo v dogledni bodočnosti mnogo pomagano, ter bi ne bilo treba misliti. Delavci naj prezgodaj ne vržejo svojo pamet v koš, ko sem razodel, da se bližamo dobi, ko ne bo treba misliti. Njim bo pamet še salamensko prav prišla, če je bodo le še kaj imeli od večne bede in skrbi. Tudi kmet naj ne misli, da bo še dalje lahko tako brezskrbno živel kot zdaj, ko so zanj drugi

pa niste več milijonar. Če se pa drznete računati z angleškimi funti, bi se pri nas gospod Rožič že slabo počutil. Z ozirom na te razmere, so pri nas napravili vrednost dinarja tako nizko, da človek laže in prej pride do milijona ter tudi do kruha. — Gospod Rožič torej je majhen človek, pravzaprav srednje postave, povprečen, nekoliko dolgočasen obraz, prav »purgarski« obraz. Sicer pa je mož vedno dostojno oblečen, ter nosi na roki prstane. Po vsem tem, vem, ga nikakor ni mogoče na cesti spoznati. Takih obrazov je mnogo, takisto oblek in prstanov tudi ne manjka, ter bi včasih lahko največjega nemaniča zamenjali z gospodom Rožičem. Zato ga moramo še jezikovno opredeliti: govori nemški, madžarski, francoski, ter je že slišal tudi slovensko govorico. Drugače je zaveden Slovenec, vpisan vedno v poslednjo organizacijo in misli po državnih mislih in načrtih. — Bojim se, da ga tudi po tem ne boste spoznali, zakaj, vem dobro, da je takih ljudi pri nas premnogo. Ne bi pa radi, da bi obsodili prvega dostojnega gospoda na cesti, da je gospod Rožič. Najbolje, vem, bi bilo, da bi vam povedal ulico, kje stanuje, ter bi ga vi tam po-

čakali ter ga povprašali, je on gospod Rožič, ali ne? Če bo šel brez besed mimo vas, vedite tedaj: On je. Tako ga boste najlaže spoznali, jaz pa si prihranim trud brezuspešnega opisovanja njegove osebe. Ulice pa ne povem, da si prihranim nepotrebne stroške na sodišču. Važno je, da gospod Rožič živi, ter da se že vadi, kako naj ne misli dalje.

Zgodilo se je torej, da sem vstopil v trgovino gospoda Rožiča — gospod Rožič ima tudi trgovino, ne samo podjetje —, ter sem našel notri gospoda Rožiča samega. Nameščenstvo me je naskočilo, ter zapelo okoli mene, da sem se prestrašil. Saj sem prišel kupovat samo navadne nogavice za devet dinarjev, prosim vas, in bi še pri devetih dinarjih rad odbijal, ker mi drugače ne gre ven, kot pravimo takemu življenju. Ko sem povedal, da bi rad nogavice, se je polovico uslužbencev potegnilo na svoja mesta, in ko sem na vprašanje: »Smem postreči z boljšimi?« odvrnil: »Hvala, ne; dajte mi navadne, do deset dinarjev,« mi je skoraj ušel tudi ta, kateremu sem povedal svojo ponižno prošnjo.

(Dalje prihodnjik.)

N A Š I K R A J I

MEDVODE.

Iz vseh krajev širom Slovenije se slišijo obupni kliki delavca in kmeta. Oba sta skrajno nezadovoljna. Povsod se čuti potreba po demokraciji, da bosta tubdi kmet in delavec mogla živeti. Posebno delavstvo.

Podjetje zahteva predvsem zdrave in dela zmožne moči. Tega pa noče vedeti, da bo delavec le takrat zmožen za delo, če bo tudi primerno plačan, da bo lahko hranil sebe in svojo družino. Dokler bodo pa razmere tako skrajno nezdružive, da bo moral delavec delati za 2 do 3 Din na uro, je pa izključeno, da bi bil narod zadovoljen. Če stopiš malo po delavskih stanovanjih, ali po kočah, kjer se bori mali kmet za svoj obstoj, naletiš na strašne prizore. Ja, saj to niso stanovanja, kuhinja je nekakšna luknja, slaba stisnjena čumnata, na postelji iz grobih desk zbiti slama, pokrita z razcapano rjuho. 4 do 5 otrok se valja po tleh na zaključini. Za tako stanovanje plačuje 70 Din mesečno. Mleka ne dobijo dosti, ker je preveč otrok, pijejo saharinovo kavo. Zato iz takih otrok ne gleda zdravje, ampak sama tuberkuloza. Tukaj bi bilo pač potrebno, da znižajo v prvi vrsti trošarino na sladkor, saj to ni luksuz, to je hrana, ki jo morajo predvsem dobivati otroci. Seveda ljudje uporabljajo saharin, ker je cenejši. Za 6 dinarjev ga ima vsa družina dovolj za več kot teden dni. Pravega sladkorja porabi 1 kilogram in to stane 15 Din. Otroci pešajo, ker ni sredstev za boljši obsto. V prvi vrsti moramo stremeti za tem, da se izboljša položaj delavca in kmeta. To moramo zahtevati z vso odločnostjo. Kajti cene živlom gredo navzgor, plače delavcem pa dol. Vsemu temu moramo napovedati odločilen boj. Odločilen boj so tudi nam napovedali. Kajti vsak, ki ni zadovoljen, ki strada, ki je v revščini, ki godrnja, je komunist. Čeprav niti ne ve, kaj je komunist. Delavcu da te primeren zaslužek, da bo lahko preživljal svojo družino in se naselil v boljša stanovanja, ne pa v stare kmečke kolibe. Da bo lahko kumil otrokom mleka, pravega sladkorja in sebi vžigalice, da se mu ne bo treba ukvarjati z umetnim ognjem, na tovarniški deski bo pa izginil napis, ki se glasi: »Vsak delavec, ki se opazi z umetnim ognjem, t. i. kresalnikom, je takoj odpuščen«.

Vse to bo izginilo in finančni organi bodo imeli manj dela. Takrat bo izginila beseda komunizem in tudi tuberkuloza se bo skrila v ozadje, da počaka boljši časov.

Zato pozivam vse delavce-papirničarje, ves slovenski kmečko-delavski narod: združimo se v strničnih vrstah! Zahtevamo za nas in našo mladino boljše življenje, biti hočemo zvesti Slovenci in Jugoslovani. Zahtevamo pa tudi, da v naši domovini živimo človeku spodobno življenje. Ker le tisti, ki se mu doma dobro godi, le tak bo vzljubil svojo domovino, jo štivil in zvesto čval kot pravi demokrat. — Vsem slovenski pozdrav! —

M. K.

PTUJ.

Nebroj močnih, delavolnih poljskih delavcev širom našega ptujskega sreza, ki vedno moledujejo doma za delom, prosijo merodajne faktorje, da jim — kakor sezonskim delavcem iz Prekmurja — omogočijo izselitev, odnosno sezonsko zaposlitev v Franciji ali pa v kakšni drugi državi.

Isto kakor v ptujskem srezu, je tudi v Prekmurju prej vladala velika beda in pomanjkanje med tamkajšnjimi kočarji in malimi posestniki, dokler se ni poskrbelo za izselitev odvisnih delovnih moči, žensk in moških v Francijo, kateri se čez poletje preživijo tam in v jesen se prinesejo ipe denar, je tudi domov, poplačajo davke itd., na spomlad pa se spet vrnejo v Francijo.

Splošno je znana revščina naših Haložanov, kjer je po kočah mnogo odraslih in močnih fantov, ki ne najdejo zasužka in tako propadajo vsled pomanjkanja in pripravljajo dobro žetev tuberkulozi. Delžnost vseh merodajnih faktorjev in tistih, ki jim je usoda in bodočnost mlajše generacije našega ljudstva pri srcu, je, da se zganejo in temu odpomorejo. — Brezposelni poljski delavec.

PESJE PRI VELENJU.

Naš kraj se imenuje Pesje, a kmalu po prevratu je dobilo naše železniško postajališče ime »Pasja vas«, kar je bilo pač posnetek iz nemškega »Hundsdoerf« in po našem mnenju bi bilo najbolj umestno, da bi se še nadalje naš kraj imenoval s prvotnim imenom, ker to ime tudi najbolj odgovarja razmeram, v katerih mi v tem kraju živimo. In v teh nevdržnih razmerah smo se začeli vpraševati, kaj bo, ako bo šlo vedno le tako naprej ter kaj bi bilo potrebno, da se postavimo tem nzenosnim razmeram v bran. No, in sklenili smo, da se priključimo delavsko-kmečkemu gibanju, ki ga podpira »Neodvisnost«, ker vidimo, da ta list v resnici zastopa in zagovarja interese vsega delovnega ljudstva, česar do sedaj pri nas še noben list ali gibanje ni. Znana so nam gibanja, ki se bavijo s kmečkim vprašanjem, zopet druga samo z delavskim vprašanjem, kar pa nikdar in nikomur koristiti ne more. Za izboljšanje naših obupnih razmer je nujno potrebno, da se združimo vsi kmetje, vsi delavci in vsi obrtniki v eno enotno gibanje, katero bo v resnici sposobno, da napravi v našem kraju to, česar smo najbolj potrebni. Dne 6. decembra smo imeli občinske volitve v občini Velenje, katere sestavni del smo tudi mi in opozicija je pri teh volitvah dobila komaj dva odbornika, a vse ostalo JRZ, ali bivša SLS., katere predstavniki so se poglali v volilno borbo s tako silo, kakor da bi šlo v resnici za bito ali ne bito. Vse mogoče stvari so oznanjali na okrog o opoziciji, najbolj pa so seveda slikali nas kot »brezverce«, pa čeprav v načinu življenja med nami in njimi ni nobene razlike. A sedaj? Kmalu bo pri kraju že peti mesec novega poslovnega leta, a naša občina je imela že eno celo občinsko sejo. Vse spi. Nič več ni verske nevarnosti, ni več slabih cest, ni brezposelnih, vse je v najlepšem redu. A resnica je, da nikjer v Sloveniji niso občinske ceste v tako zanemarjenem stanju, kakor pri nas ter da se tudi nobena slovenska občina tako malo briga za svoje brezposelne občane, kakor ravno naša. Če bi pa prišel kdo na semanj dan v Velenje, bi z začudenjem lahko ugotovil na živinskem sejmišču, da so malone vse krave prazne kljub temu, da je že minilo leto in še več kar je bilo tele pod njimi in če bi jih začel preiskovati, bi morda prišel do čudnih ugotovitev.

Kmetje ter obrtniki, pogledmo med delavce v rudniku ter učimo se pri njih. Sijajno so zmagovali rudarji v velenjskem rudniku ob vsakih volitvah. Čeprav so bili nasprotniki ob volitvah podprti še s podporo uradništva, so kljub temu žalostno propadli. Rudarji so vedeli, kje je njih mesto, kdo je njihov pravi zastopnik in nastopili so pri volitvah složno in zmaga je bila naravnost sijajna. A tudi pri občinskih volitvah so rudarji bili na mestu, zato kmetje in obrtniki združimo se tudi mi z njimi, če hočemo, da se rešimo tega nevdržnega stanja ter priključimo se gibanju vsega delovnega ljudstva Slovenije, katerega glasnik in klicar je »Neodvisnost«, ki se bori za rešitev slovenskega vprašanja skupno z vsemi onimi silami v državi, ki so za demokracijo, za pravo ljudsko svobodo, proti reakciji in proti fašizmu za zmago delovnega ljudstva.

Sovražnik narodov in ljudstva ni ljubezen do naroda, pač pa šovinizem. Ljubezen do svojega naroda ne zahteva od nas, da ne ljubimo drugega naroda.

Pravica do kritike, do kritike v vseh področjih, je pravica politične iniciative.

Tako imenovani kapitalizem ne greši toliko s svojo produkcijo, kakor s tem, da si morejo ljudje, ki ne proizvajajo in celo niti ne delajo, nezasluzeno prisvojiti plodove poštenega dela.

Masaryk.

Ne streljaj...!

Na francoskem bojišču pri Chemin des Dames v februarju leta 1918. Na tem kraju so Nemci prebili francosko fronto. Za njihovim hrptom ni bilo niti enega »sovražnika«. Vsa mesta so bila skrbno zavarovana. Nemške čete so korakale proti Epernayu. Bilo je poldne, ko so dospeli na rob velikega gozda.

V bližini so se nenadoma in nepričakovano pojavili tovrstni avtomobili. Drug za drugim. Polk francoske pehote. Nemcev niso še opazili.

Nemškim četam je bilo izdano povelje: Skrij se! Zasedi rob gozda! Pripravi težke in lahke strojnice! Viziraj puške na 400 metrov! Meri dobro! Naboje za rezervo!

Tako pripravljeni so čakali Nemci na Francoze, ki niso ničesar videli, ničesar slišali. Vrsta francoskih avtomobilov se je približala Nemcem na 1000 metrov. Vojaki so bili, ki so prihajali naravnost iz pariških vojašnic. Vojaki, ki so še pred šestimi ali sedmimi tedni poslušali nasvete in prošnje svojih mater in sester, ki so jih v solzami v očeh in krčevitimi rokami in težkimi vzdihmi spremljale v smrt, ki so jo slutile v dušah. Vojaki o vojski in o sovražniku še niso imeli pojma.

Dano je bilo francosko povelje. Razvrstili so se v napadalni red brez kakršnegakoli kritja svojih hrptom in ne da bi bili opazili sovražnika. Približali so se gozdu v katerem so bili skriti Nemci. Boječe in zaskrbljeno so korakali nekateri drug za drugim, dočim so si nekateri dajali pogum in si brezbrizno prižigali cigarete. Približali so se Nemcem na 400 metrov. »Streljaj!« ... in ploha krogel se je vsula nad presenečenimi. Grozen prizor... Sto in sto mladih je dvignilo roke kvišku in padlo... Sto in sto mladih življenj se je valjalo v potoku lastne krvi...

Kriki so polagoma utihnili...

Podobni dogodki so se odigrali dan za dnem skozi vsa štiri leta krvavega svetovnega in nečloveškega klanja. Sleherni dan, a leto ima 365 dni... 7000 do 8000 življenj mož in mladeničev v najlepših letih je bilo postreljenih, pobitih, zaklanih, zastrupljenih, potopljenih. O ranjenicah in o invalidih na tem mestu naj ne govorimo, marveč le samo o mrtvih.

Ko se je pred nekaj leti ponesrečil angleški zrakoplov, je izgubilo življenje 40 ljudi. Ko je bilo v nekem rudniku v Alsordu zasutih 300 rudarjev, ko se je pred 22 leti potopil »Titanic«, je našlo smrt v valovih oceana 1500 ljudi. To so bile nesreče. Seveda nesreče! Toda v svetovni vojski je bilo skozi štiri leta vsaki dan ubitih 7000 do 8000 ljudi! A zakaj? Kaj nam je prinesla svetovna vojska? Vse-spolšno ubojožanje, sovraštvo, propadanje kulture in morale... Kljub vsem konterencam o razorožitvi, vidimo vseposod le blazno oboroževanje. Dokler pa se bodo države oboroževale, ne bo na zemlji miru.

V pariškem predmestju so predvajali pred nekaj leti film po Remarkovem delu »Na zapadu nič novega«. Ko se je na platnu pojavil prizor, kako se je neki nemški vojak dvignil iz zakopa, zamamljen ob pogledu, na dva pisana v soncu

se igrajoča metuljčka, in je v tistem trenutku nameril naj smrtonosno orožje. francoski vojak, je presunil dvorano krik preplašene žene: »Ne streljaj!«

Tako je zaklicala neka francoska mati, ki je izgubila v vojski svojega sina. Igra na platnu jo je trenutno tako prevzela, da je ob spominu na sina dvignila roke in hotela preprečiti smrtni srel, ki je bil namenjen nemškemu vojaku.

»Ne streljaj!«

Film »Na zapadu nič novega« se končuje z naslednjim prizorom: Razstreljeno cerkev so spremenili v začasno bolnišnico. Tu leže umirajoči, težko, lahko ranjeni, Nemci, Angleži in Francozi. Strežnica pokrije nekega Nemca. Znak: mrtve je. Ob njem leži težko ranjen Francoz. Po vsem životu tresoč poišče s težko kretljivo roko nemškega vojaka in zašepče: Pas enemi!... Sedaj se ne sovraživa več...

Ljudje! Ne streljajte! Ne sovražimo se! Ljudje smo! Slišite! Ne streljajte!

PAVLIHA 1937.

V gostilni sedita dva Francoza. Prvi pripoveduje o bitki pri Gvadalahari in pravi, da je tam padlo 3000 Italijanov, 200 Nemcev in 1 Španec.

»Prav mu je! Zakaj se je zraven mešal! pravi Pavliha.

Na španskem bojišču zagleda straža drugo stražo.

»Wer dort?« vpraša prvi.

»Giuseppe!« odgovori drugi.

Nemčija zahteva kolonije. Hoče imeti tudi del Grönlanda na severu.

»Zakaj?«

»Da bo lahko tudi poleti zbiral za zimsko pomoč.«

Naročite „Neodvisnost“

Pevski odsek
PEKOV V MARIBORU

priredi dne 15. maja 1937 ob 20. uri v veliki unionski dvorani v Mariboru

JUBILEJNI KONCERT

v proslavo 40. obletnice svojega obstoja

Sodelujejo pevski zbori in glasbena društva iz Maribora, Varaždina in Zagreba. — V nedeljo popoldne se vrši velika pomladanska veselica. Podzveze delavskih pevskih in glasbenih drušev Jugoslavije v Mariboru na vrtu gostilne Weber na Pobrežju.

Izdaja konzorcij »Neodvisnosti«. Urejuje in odgovarja Stanko Hiti, novinar v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavnik ravnatelj Stanko Detela.

Iz popotne torbe

VII.

V krškem, brežiškem, šmarnkem in ptujskem okraju.

Na poti iz Krškega v Leskovec sem dohitel kmete-voznike iz Hrastja, Gorice in Rake. Prebivalci Hrastja in Gorice so pri petomajskih in pri zadnjih občinskih volitvah skoraj vsi do zadnjega glasovali za listo slovenske opozicije. Občani Rake pa so pri zadnjih občinskih volitvah postavili proti tistim, ki so paktirali z JNS in »Zborom« svojo listo, ki je dosegla enako število glasov kakor kompromisna opozicijska lista. V izjemnih razmerah vsekakor izreden uspeh. Besede teh zavednih kmetov Hraščanov, Goričanov in Račanov morajo vsaj toliko veljati, kakor besede tistih, ki so pri zadnjih občinskih volitvah kandidirali na listah JRZ in JNS in še le po 11. aprilu le-tos čutiljo potrebo po udeleževanju v slovenskem ljudskem gibanju. Razgovori s tovariši kmeti in delavci imajo to prednost, da so konkretni. Tako so tudi meni na čisto konkretnem primeru predočili, kako si zamisljajo delovanje izobražencev v gibanju in vodstvu.

(Razgovor sem si zapisal na kraju in ga neprikrojenega podajam.)

»Začetkom aprila, tako so pripovedovali, je bila pri Mihi Ivancu, Gorica št. 5, razpisana prisilna dražba. Na dražbo so postavili 2 voza, več prišičev in kravo. Dražba ni bila razpisana, kakor običajno zaradi neplačanega davka, temveč zaradi neplačanih odvetniških stroškov. V istem času — koncem marca — začetkom aprila so nekateri tovariši dobili vabila za sestanek v Zagreb, katera je podpisal advokat. Dogovorili smo se, da bomo na ta sestanek poslali delegata z nalogo, da se z advokatom dogovori v zadevi dražbe, ki ni bila pravilno razpisana. Naš delegat je bil ob napovedanem času v Zagrebu, toda sklicatelja ni našel. Tudi se mu je čudno zdelo, da ni bilo na sestanku predsednika gibanja. Danes nam je vse jasno. (Pri tem so še poslužili precej krepkih besed na račun nekaterih gospodov.) Takih izobražencev, ki nam v stiski niti z nasvetom niso na razpolago, v gibanju nečemo.«

Povejte, tovariši, kako je bilo z dražbo in zakaj ste se hoteli posvetovati z advokatom? O vsem drugem še bomo govorili!

»Na dražbo postavljene predmete — tako to nadaljevali — je cenil (preizkusil) bivši cenilec, osemdesetletni starček Janez Škoda v odsotnosti zapriseženega cenilca Fr. Jordana iz Crnovca. To ni bilo v redu. Po njegovi cenitvi je bila krava vredna 900 Din, težji voz 450 Din, lažji voz 250 Din (prašičev ni bilo treba ceniti, ker so pred cenit-

vijo poginili!)

Takoj moramo omeniti, da je lastnik drugo dan prodal kravo za 1800 Din na sejmu v Rajhenburgu.

Na dan dražbe se je v odsotnosti Ivanca zbralo na njegovem dvorišču okrog 20 mož in žena, med njimi Ivančev sosed Umetič Ivan. Vsem, ki so prišli še le po dražbi sta službujoča orožnika prepovedala dostop na dvorišče. Dražbe se je udeležil samo Soba, kovačev sin iz Krškega, ki je kupil kravo na račun svoje matere, (tako se je vsaj izgovarjal, ko so hoteli vaščani odkupiti kravo) za 300 Din (tri sto dinarjev). Ves dolg v znesku od okrog 1400 Din so bili vaščani takoj pripravljeni položiti, pod pogojem, da g. Soba odstopi od kupčije. G. Soba pa se ni hotel pogajati marveč je odšel. Zarobljeni predmeti (tudi krava!) pa so ostali na dvorišču. Takoj za g. Sobo so odšli tudi orožniki in sodni organ. Na sejmu v Rajhenburgu je lastnik drugi dan prodal kravo za 1800 Din, kakor smo že omenili in je s tem zneskom poravnal ves dolg. Ostalo mu je še čez 400 Din, dva voza in crknjeni prašiči. G. Soba, ki je prepričan, da je za 300 Din krava njegova, je vložil tožbo na sodišče in pri tožbo na okrajno glavarstvo. Vaščani pa, ki smo svojemu v stiski se nahajajočemu kmetu pomagali, imamo nepotrebna pota in stroške. Tisti izobraženci, ki ne prihajajo na vasi, ne poznajo naše vnebovpajoče stis-

ke in težav in zato tudi ne morejo biti člani našega gibanja, še manj pa njegovi predstavniki. Izobraženci pa, ki prihajajo na sejme in dražbe in nam stojijo sploh ob vsaki priliki z besedo in dejanjem ob strani so nam dobrodošli v gibanju in v vodstvu. Tako modrujejo kmetje, kdor ne verjame jih lahko gre vprašati! Imena sem navedel!

V brežiškem okraju je deset opozicijskih županov. Šest županov je bilo izvoljenih izključno z glasovi somišljenikov slovenskega ljudskega gibanja. Nobeden od vseh desetih se kljub naporom, ki so bili osredotočeni v tej smeri, ni udeležil romanja v Zagreb. Njihovo načelno stališče je znano iz izjave, ki so jo svoječasno podali.

V ptujskem okraju delajo pridno naprej. Poročilo bo izšlo na drugem mestu.

V šmarnkem okraju je po mnenju tovarišev kmetov položaj naslednji. Pri petomajskih volitvah so volilci sledili paroli doktor Ogrizkovih tovarišev, ki so se izjavili za opozicijo in proti abstinenci. Zmagala je opozicija. Isti ljudje so se ob priliki zadnjih občinskih volitev izjavili za JRZ. Zmagale so liste JRZ, proti kompromisnim opozicijskim listam, na katerih so kandidirali tudi JNS-arji, Ljotičevci in drugi. Slovensko ljudsko gibanje se mora, kakor drugod tudi v šmarnkem okraju otresti vsake odvisnosti in graditi od spodaj.